



Apare in 1/13 și 15/27  
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:  
**George Curteană.**

ABONAMENTULŪ  
Pe an 3 fl., pe 1/2 an 1 fl. 50 cr., pe 1/4 an 75 cr.  
Pentru România și străinătate: Pe an 7 franci.  
Prețul e a se solvi înainte.

**Nr. 16.**

Bistrița, 15/27 August 1894.

**Anul IV.**

## BIOGRAFIA lui IOANŪ JARDA

director a școlii fundamentale din Năsăud,

(președintele reuniunii învățătoresci gr. c. „Mariana”, membru în comisiunea administratoare de fondurile școlare centrale și de stipendie din fostul district al Năsăudului, secretar al administrației fondurilor școlare confesionale gr. c. districtuale, secretar al societății de împrumut și păstrare „Aurora” etc., etc.)

compusă de IULIU POPŪ, învățător în Năsăud

și citită în ședința adunării generale a reuniunii învățătoresci gr. cat. „Mariana”, ținută în Năsăud la 30 Decembrie 1893.

Onorată adunare generală!

Țin, că este timpul suprem să-mi exprim înaintea de toate cea mai profundă mulțămire pentru prețuita D-Vostre atenție, de carea am fost norocos să mă bucur tot-deuna, de câte ori numai mi-am luată libertatea a apelă la acea dela anul 1884 încôce — și am apelat de multe ori — dela acest loc!

Regretă multa, — foarte multă — că de astă-dată însă nu sum în poziția plăcută, a Vi-o atrage nici asupra unor obiecte de categoria celor de mai înainte, dar nici asupra ideilor celor mai noue, ce preocupă orizontul lumii pedagogice, cum e de pildă:

Introducerea Higienei în școla populară ca obiect de învățământ de sine stătător și în mod obligatoriu, despre ce a apărut un tractat în „Lumea literară” din Gherla cu începutul în Nrul 21—893;

Introducerea scrierei perpendiculare, în care scop chiar acum a apărut în tipografia c. r. din Viena un ABC-dar român de N. Ieremeeviciu-Dubău;

Eliminarea literilor mari din Alfabet; ori . . .

Obiecțiunile față de ocuparea posturilor învățătoresci prin învățătoresc etc. — și regretul meu se înfățișază dreptu ridicat la potență, când în loc de toate aceste silitu mă vedea a apelă la prețuita-ve atenție, astăzi, dela masa disertantului, pentru a o îndreptă pentru câteva momente asupra ranei durerose, ce poartă unul fie-care din noi și tot împreună în suflet, de când morțea, ce nu se slobode la tîrgu nici cu capetele încoronate, ce n'au visuri, pentru a fi împlinite și nici cu cerșitorul, ce se sbuciumă'n lipsă, cu o lovitură atât

de tragică și într'unu timp, atât de neasceptat, ni-a răpit pentru vecii-vecelor din sinulă celor vii pre vrednicul conducător al reuniunii noastre: pre

### IOANŪ cândva JARDA.

O rană simțitoare forte a căusat cel mai neinduplecaveră dușman al omului în inimile tuturor oamenilor de bine din acest ținut; dar mai ales în inimile noastre, căci numai o inimă de piatră poate rămâne neatinsă atunci, când, admirând puterea de viață a bradului puternic din piscul muntelui, dintr'o dată-l vede culcat la pământ sub proclama lovitură a trăsnetului și cuprins în lung și'n lat de flacără, care lasă'n urmă-le . . . cenușă — numai cenușă;

O inimă de marmură numai poate privi neatinsă, cum valurile fără fund înghita de-odată și pe vecii pre un năier, carele și conducea naia vieții cu atât desteritate în interesul neamului, din carele făcea parte și a familiei sale și — în cele din urmă numai o inimă de granit poate rămâne nemișcată, când vede, că o stea cu o iuțelă uimitoare dispare'n négra vecnicia chiar când culmina'n lumină!

Ei, dar noi învățătorii n'avem inimă de piatră, noi avem — și așa trebuie să avem — inimă simțitoare pentru tot ce e bună, frumos, folositor și înălțător; însă și pentru ce e zdrobitor la suflet — și între împrejurări zdrobitoare a trecut la cele eterne regretatul nostru președinte, cu acărui schițe biografice, — urmând solicitării colegilor mei și urmând procederea acelor operatori, care pentru a alina anumite

durere nu află altă mijloc mai potrivită, decât deschiderea din când în când a ranei cu durerea, — cea ce facu și eu, când spre alinarea durerii sufletesci din peptul omenesc reamintesc subiectul durerii — așa dori a ocupa prețuita atențiune a adunării de ați a reuniunii „Mariane“, căreia după-cum am dîsu dătorescu atâtu de multu în punctulu acesta.

Onorată adunare!

Flacările pornite la sfîrșitul veacului trecut din Franca spre șesurile și munții Europei, pentru-ca să ia corpă mărêta ideii a libertății, frățietății și egalității — durere rămase și ați în multe locuri numai ideă — ajunseră la marginea patriei noastre, când în comuna românească Sângeorgiu la 18 Fauru 1847 se născu fericitul Ioanu Jarda din părinții pe lege căsătoriți: Danilă Jarda adoptată „Marcușu“ și muierea sa Ana, ca militar, de religiune gr. cat. sub Nr. casei 305, după-cum se dice în Testimoniulu baptismale dela Nrulu 35—875 d. d. 9 Augustu 1875.

Ioanu deci încă nu era de unu anu, când la 1848, flacările celui mai îngrozitoru resboiu, a „resboiului dintre noi“ cuprinsese patria noastră dela Carpați până'n Adria.

Pentru a ne procură informațiuni referitoare la predispozițiile sale ereditate, cari ne voru călăuzi apoi în desvoltarea lucrurilor și a căroru pedagogia modernă le dă o deosebită atențiune, cum vedem d. e. în punctulu 4 din „Briefe über die Anwendung der Psychologie auf die Pädagogik“, unde eruditulu Herbart dice: „Das Angeborene ist ein Erbstück, das Angewöhnte der frühesten Jahre ist häusliche Mitgift“ și erăși „Es bedarf keiner materialistischen Psychologie um uns zu erinnern, dass körperliche Verschiedenheiten sich in den geistigen Äusserungen spiegeln müssen“, se aruncăm u o privire asupra părinților acestuia și asupra familiei lor!

Tatălu său Dănilă Jarda s'a născutu în 1812 în ajunulu fometei celei mari — cum numescu bătrânii lipsa de bucate, ce a bătuitu acestu ținutu dela 1813—1817 așa de tare, încātu au fostu siliți bieții omeni a se nutri cu pâne pregătita din scórță pisată de ulmu.

Stimatulu d-nu Silviu Sohorea, preotulu Sângeorgiului, în epistola sa informătoare d. d. 25 Novembre a. e. se exprimă astfelu despre Danilă Jarda: „a fostu unu omu de caracteru firmu, omu resolutu și francu, cum erau omenii nostri, grănițerii cei vechi.“

„A fostu în deosebite rënduri primarul comunei, său jude — cum se numiau primarii pe timpurile cele bune cu unu cuvântu „omu luat u la sémă“.

„Ca toți economii nostri sirguincioși a avutu și o stare materială bunicică; deși a avutu de crescutu o familiă numărósă, deorece trebuie să observu, că Ioanu a fostu primul ficioru din a două căsătorii.“

„Din acésta căsătorii, carea a contras-o la 1846 cu Ana de origine din Prundulu Borgoului s'a născutu Ioanu, Senia, Alexa, Vasile și Magdalena.“

„Și acea împrejurare trebuie să o observu, că fericitul Danilă Jarda, pe vremea grăniței, a fostu conscribatu la unu Nr. de casă rămase „de văcan“ cu sesiunea, ce se ținea de ea și astfelu nu arare-ori obvine purtându la Matricule conumele „Marcușu“, cum e chiar la Matricula botezului: Ioanu, — în alte locuri: Dănilă Jarda alias Marcușu.“

Din cele espuse în acea epistolă apare, că tatálu fericitulu Ioanu Jarda a avutu înclinare spre carte, apoi o vôiă tare în lucrurile bune și plăcute lui D-đeu, căci așa definescu eu caracterulu firmu.

Urmându Danilă Jarda dragostei, ce purta'n sinu pentru carte lăsa, ca fiulu său Ioanu — după-ce umblase anul 1854 și 1855 în școla elementară din Sângeorgiu, ce pe acele timpuri se numia „națională“ se între'n școla trivială de acolo.

Testimoniulu său școlasticu d. d. Sângeorgiu 1 Aprilie 1857, a căru clausulă sună: „Dieser Schüler verdient daher die Erste Fortgangsklasse mit Vorzug gesetzt zu werden“ ne vorbesc destulu de apriatu, că predispozițiile tatálu se afirmau totu mai multu în fiulu său.

În anul 1858 intră în clasa a-III a școlei normale din Năsăudu.

Testimoniulu d. d. Năsăudu la 26 Iulie 1859, ne spune: „hat den beiden Semester des Schuljahres 1859 der öffentlichen Unterriichte sehr fleissig beigewohnt, sich in den Sitten sehr gut verhalten und bei sehr guten Fähigkeiten, dann sehr eifriger Verwendung die vorgeschriebenen Gegenstände erlernt“.

Absolvându în anul următoru clasa a IV-a școlei normale își puse Danilă Jarda întrebarea, că ce e de începutu, căci pela anul 1860 nu aveam gimnasiu în Năsăudu.

De-odată se otări a-lu duce'n Bistrița la gimnasiu, pentru ca întărindu-se pe deplinu în limba germană, să-lu pótă da pe cariera militară, atâtu de multu prețuită de bătrânii nostri, în urma spiritulu militărescu, cu carele se născeau.

Se vede că și-au schimbatu otărirea, căci încă 'n tómnă acea părăsesce Bistrița și vine erăși în Năsăudu, unde intră în preparandiă, carea avea cursu de 2 ani.

Acésta preparandiă a datu nunumai acestui ținutu, ci și altor ținuturi romănesei unu număr u forte însemnatu de învățători zeloși și forte însuflețiți pentru causa învățăméntulu nostru, așa încātu pe acele timpuri singur a atributul de „districțanu“ se privia de o anumită garanțiă pentru abilitatea pedagogică și simțemintele neprihănite ale respectivulu învățătoru.

(Va urmă.)

## Ce-mi scrii?

*Ce-mi scrii nu-sū slove de cernelă,  
Suntū lacrimi și suspine grele,  
Le vedū, le-audū cūnduiosare,  
Căci ți-ai pusū inima în ele.*

*Cai scrisū și s'a împlutū papirulū  
De lacrimi, dintre șire-mi sună,  
Și-acuma la cetire lacrimi  
Cu alte lacrimi sēmpreună.*

Elena.

## Jurământulū Leoniei.

Romanū de Percy Golding.

Traducere de G. C. Bărnulescu.

(Urmare)

— Ce-mi trebuie mie bani, când sum cu unū piciorū în grōpă? Intrēbā pre domnișōra Șorley și acum ȋiua bunā; n'am timpū sē me întreținū cu d-ta mai îndelungatā; flecāriile n'au locū în Dovedale.

Cu aceste cuvinte schiopātā bētrānā pānā în culinā simȋindu-se mulȋumitā de șireȋenia ei. De ar fi pututū presupune însē, ce serviȋa ar fi fācutū Leoniei prin spunerea adevērului, atunci de bunā sēmā n-ar fi fostū mulȋumitā cu sine.

Cāteva ȋile dupā întâlnirea cu Leonia contele Devaux se puse pre gāndulū sē cerce pre lady Syna în casa Deveral.

Elū luā urma servitorului, ce-lū anunȋa și prin aceea tāiā Synei orȋce încercare de refusare.

La salutarea ei, constātātōre din o înclinare superbā cu capulū, rēspunse dēnsulū intr'unū accentū ironicū: — Nu te înveselcse vederea mea, lady Syna, sā te întrebū ōre, pentruce?

— Tata sēu fratele meu sciu mai bine ca mine a — rēspunde la întrebārī nerușinate — replicā Syna cu demnitate, în timpū ce dēnsa se redicā și întinse māna la clopoȋelū.

— Acea și eu o creda; cu tōte aceste credū, cā va fi mai bine sē vorbimū fārā martori. Poȋi clopoȋi, dacā voesci, scumpa mea lady Syna, ȋi-așī sfātui însē sē abtai dela propusu-ȋi.

— Pentruce me urmāresci neîntreputū? — întrebā dēnsa îngrozitā de cutesarea contelui.

— Dacā în adevēru ai face-o aceea, atunci fārā întârȋiere m'așī îndreptā cātrā tatālū d-tale și i-așī împārȋașī, ce mi-a concreduta domnișōra Șorley — contrariā contele Devaux apāsāndū fie-care cuvētū și observāndū cu bucuriā espresiunea friceii, ce se oglinȋea în faȋa ei nobilā.

— Și ce ȋi-a spusū domnișōra Șorley? — întrebā Syna dupā o paușā fiindū palidā ca mōrtea.

— ȋise, cā copilulū ar fi —

Înainte de ce putū vorbi dēnsulū mai departe Syna cāȋlū la pāmētū leșinatā.

Contele, plecāndu-se preste dēnsa și încercāndu-se cu apă rece sē o aducā érāșī în fire, murmurā: — Ce

frumōșā-i! Sē-i furū unū sērutū? N'ar scī despre aceea nimicū. — În urmă am aflatū secretulū ei!

Dar înainte de ce își putū atinge elū buzele lui false de gura ei ea își deschise ochi și se rădicā, rēspunse māna lui întinsā preste dēnsa și se târi cu anevōiā pānā la unū scaunū.

— Te simȋesci mai bine? — întrebā contele cu o îngrijire fāȋaritā.

— Da, dar te rogū sē tragi clopoȋelulū.

Privirea și cuvintele Synei denotau unū dispreȋu atātū de veditū, încātū contele presimȋindū pericolulū nu urmă cererei ei.

Dēnsa privindu-lū cu dispreȋu continuā: — Ai îndrāsniȋu a-mī spune lucruri, cari în preșenȋa tatālui și a fratelui meu trebuie sē le retragi.

Contele nepregātītū la acēsta întorsātūrā a lucrului contrariā escusāndu-se: — Am repetitū numai spusa domnișōrei Șorley.

— Și apoi, cum a fostū aceea? Acum trebuie sē te esplicī limpede, dacā nu voesci sē treci de unū lașū, care are obrāsnicia a ofensā atātū de infamū pre o damā în casa ei propriā.

— În faptā, lady Syna —

— Destulū cu preteștele! vreu sē sciu adevērulū. Dacā domnișōra Șorley m'a calumniatū, avocatulū meu o va trage la rēspundere. Așadarā vorbesce negenatū, iubite conte, nime nu te va învinovāȋi, cā ai avutū intenȋiunea de a calumniā.

— Imī retragu totū ce am ȋisū. Cuvintele mele au fostū: „ȋise, cā copilulū ar fi.“ — Așā-i cā în aceste nu se aflā nicī o ofensā pentru d-ta?

— Te recereū, se întregesci acum propuseȋiunea începutā.

— Nu potū; d-ta ai fi érāșī aplicatā a-mī esplicā greșitū cuvintele mele.

— Așadarā d-ta îți retragi tōtā calumnia, ce m'a privitū pre mine?

— Nicī când nu mi-a trecutū prin gāndū sē vorbescū atārī lucruri — rēspunse contele Devaux cu lingușire; — dar te păzesce de a mē schimbā din unū amicū

în unu dușmanu. Acum mă recomându și mă acceptu la o mai bună primire, când ne vomu mai revede.

Dupăce contele o lăsă singură cu unu zimbetu închisū murmură: — Elu gândi, că me va înșelă. Ce astutu mai e contele. Cum m'am pututu lăsă sedusă și numai pre unu minută, că Leonia m'a tradatū, dupăce dēnsa n'a făcut-o ațea nici chiar unde a fostū vorba, ca să demustre înaintea fratelui meu nevinovăția ei. De aș fi numai așa de nobilă și curată ca ea!

Intrarea fratelui său întrerupse monologul ei și înspăimēntată de înfățișarea lui deranjată întrebă cu milă: — Ce-i cu tine, iubite frate, n-ai aflatu pre Leonia?

— Nu, și-mi e frică, că și-a făcutū silă — răspunse George cu amaraciune.

— Sē apere D-đeu, atunci am o viētă de omū pre consciință — cugetă Syna. — Apoi đise tare: — Nu ai cerutu deslușire dela contele Devaux?

I părū rēu însă îndată, că a făcutū acēstă întrebare, căci George sārindū în susu cu furiă esclamă: — Tu scit mai multă decâtū vrei să đici, Synă; e unū lucru crudelū din partea ta, că ascunđi dinaintea mea adevērulū.

Pārēndu-i rēu de nesocotința ei contrariā liniscindulū: — Observațiunea referitōre la conte n'a fostū alta decâtū ec' așa.

— Ce Pa condusu pre elū la Dovedale? — întrebă George nebăgāndū în samă întimpinarea ei.

— Cum puteam eu scī acēstă! Dacă l'ai cunoscutū de omū falsu, pentruce l'ai adusū aici în casa nōstră? Dacă aș fi unū bărbatū, atunci unui amicū, căruia nu mă mai încredu, momentanū i-aș dā drumulū.

— Simțesci antipatiā cătră Devaux?

— Da, nu tīgăduescū; dar tu pentruce ilū bănuiesc?

— Pentrucă odată în Dovedale s'a întâlinitū cu Leonia. Călătoria mea acolo a fostū zădarnică; fiā-care omū se pare, că s'a conjuratū în potriua mea, însăși bētrāna servitōre a Leoniei refusă a-mi ajutā sē dau de urma adevērului.

— Intrebatu-ai despre copilū?

— Da; dar mi-a refusatū orice deslușire. Cu tōte aceste voitū aflā odată adevērulū și atunci vai acelora, carī mi-au închisū calea ce duce la acela!

Unū fiorū trecū prin corpulū Synei, dar reculegāndu-se răspunse: — Fii pe pace, acēstă istoriā nefericită ni-a adusū destulā supērare, furia ta nu pōte face lucrurile întēmplate de neintēmplate.

Fără a mai đice unū cuvētū George părăsi odaia cu o privire posomorită, căci în órecare respectū simți unū felu de neîncredere chiar și în sorā-sa.

## XXVI.

Inșelatū, dar nu învinsū se hotāri contele Devaux cu obrāsnicia propriā lui sē-și mijlocēscă o întrevorbire cu Leonia.

Dupăce s'a asiguratū despre absenția baronului Elvaston întrā numai decâtū în casă și stāndū înaintea Leoniei uimite o avorbī: — Scuză-mi îndesuirea mea aparentă, domnișōră Șorley, căci am sē-ți facū unele împărtășiri interesante.

Tinera copilă elātināndu-se între dorulū de a aflā ceva despre George și între temerea, ca sē nu escite neplăcerea baronului contrariā cu perplexitate: — Sum numai unū óspe alū acestei case și nu sciu, dacă mi se cuvine sē primescū visite în absenția baronului Elvaston. Te întrebū, ce ai sē-mi împărtășesc?

— Permite-mi sē întrebū, că copilulū se aflā bine? Noi ne-amū despărțitū fără se ne fi luatū remasū bunū. Fiind-cā Leonia nu răspunse Devaux continuā: — Te va prinde mirarea, dacă vei aflā, că lady Syna —

Se opri, ca sē observe impresiunea propusețiunei neterminate; cu tōte aceste Leonia nu avū nici pre departe gândulū sē tradeze secretulū și astfelū dēnsulū continuā: — Presupunū, că ești confidenta ladei Syna, altminte nu mi-aș fi permisū acēsta alusiune la o faptă, ce d-ta o cunosei atātū de bine.

— Aceptū împărtășirea — vorbi Leonia cu linisee.

— Nu voescū nici decâtū sē-ți vatāmū discrețiunea, dar se potū ivi împrejurări, carī și buzele cele mai sigilate se le facă se vorbēscă. Prin opoziția tăcută a Leoniei scosū încātva din cumpetū adause: — Mē temū, că nu m'am esprimatū destulū de clarū.

— Aceptū sē-mi spui ceva precisū. Ce și-a împărtășitū lady Syna?

Nerenunțāndū contele la speranța de a o aduce prin órecare mijlocū la o mărturisire vorbi: — Nu poți gāci?

— Nu, fiind-cā cunosecū pre lady Syna cu multā mai bine, decâtū sē nu sciu, că în afacerile sale nu suferē nici unū amestecū. De acea trebuie sē mē mirū fōrte, că eu d-ta ar fi făcutū o esecțiune.

— Draci! — gândi Devaux. — Tōtā astuția mea nu mē scōte la nimicū, ca sē seducū pre acēstă fată dela țēră. Alegāndū altā temă vorbi: — Lordulū Devernal miscă ceriulū și pāmēntulū, ca sē te afle.

— Și pentruce, dacă-i ertatū sē întrebū? Atērnă dela mine, ca sē mē punū în legătură cu elū sēu cu lady Syna.

— Și nu doresci sē-lū revedī?

— Nu, precum nu dorescū sē viu în atingere cu nime, care stă în órecare legătură cu trecutulū meu nefericitū. Și acum întrevorbirea nōstră trebuie sē o privimū de terminată.

Cu aceste cuvinte Leonia sē rădică și prin acēstă silī pre contele Devaux sē se recomāde, cea ce acēstă o făcū hesitāndū și fōrte nemulțumita cu rezultatulū-visitei sale. Dar crerīlū lui fantasticīlū escugetarā deja altū planū nou.

Pre cale cătră clubū întâlni pre George, care ilū agrāi cu cuvintele: — N'ai vēđutū acam de curundū pre domnișōră Șorley.

— Nu, — răspuse contele cu răcelă — și nici nu doreșu să mă întâlnesc cu dânsa.

După ce se scutură de amicul său cu această minciună întreprinsă călătoria sa la Dovedale.

În curundu să află în fața bătrânei Margareta, care îl măsură cu priviri de neîncredere.

Fără a se arătă, că observă primirea neamicabilă ținându palaria în mână o avorbi! — Sum încântat, că te vedu așa de sănătoasă și voiósă.

— Încătu pentru mine, îți mărturisesc că nu te-am așteptat — fu răspunsul ei necurtenetă.

— Sum ca paserile călătore și-mi schimbă adese locuința. Precum vedu ai odăi de închiriat. Potu să ocupu una?

— Nu știu. Vir din Londra?

— Da, directu de acolo.

— Atunci îmi poți aduce câte veste despre tinera mea stăpână, domnișora Șorley?

— Pre câtu știu acum e în călătoria, dar în decursul acestei săptămâni voi primi veste despre dânsa. Dacă am aici locuința, atunci potu a-ți face împărtașiri acum îndată despre totu pașul domnișorei Șorley.

Bătrâna Margareta cădu în cursă și răspuse cu bucuria: — Poți ave odaia, dar sub condițiune, că dacă vine domnișora Șorley la momentu să o golesci.

— Primescu condițiunea și-mi voiu trâmite aici bagaja — vorbi contele Devaux zimbându și felicitându-se, că și-a ajunsu scopul (Va urmă.)

## Pentru tot-déuna.

— Urmare. —

Să lăsăm estea.

De griji și de îndoială, de păreri de rău . . . starea ta sufletescă, scumpă amică, e câtu să poți de tristă și ai nevoie de consolarea unei adevărate prietene, care-ți lipsește. Am remarcat din expresiunea scrisoarei tale, că această lipsă te tormântă multă! . . .

Ei bine, eu ce ți-ai scrie în privința acesta? De unde ai începe? Ce ai dori tu mai întâiu să ști?

Vêrva! acestu nume resună la auzul tău ca o armonie cerescă; ca o suflare dulce a Zefirului, amintirea lui recorește sufletul tău dogorit de focul dorințelor tale scumpe eternu nesatisfăcute. Acestu nume însuffă atâtea temeri, griji, turmente și speranțe! . . .

Vêrva! acestu nume a revărsat cândva asupra sufletului tău nenorocitu poesia cea mai dulce neînțelăsă de naturi cu puțină simțibilitate și delicățețe. Acestu nume, căruia tu întreii ună cultu pe altarul inimei tale june; căruia în fine, cu toate acestea, în momentele tale de abatere profundă i arunci alternativu acuzări și demonstrări afectuose . . . despre acestu Vêrva, acestu idealu al tău ghicesce ce am a-ți spune?

Elu, amica mea, a iubită cândva cu încredere, cu transportu, cu devotămentu, cu pasiune.

Și adorata sufletului său june ai fostă tu Laură!

De sigură vei esclama plină de surprisă: — De unde le interpretăză dânsa toate acestea cu atâtea siguranță? . . .

Le susțin, fiindcă l'am întelnită; i-am vorbită de tine și mi-a vorbită! . . .

Iată cum:

Intr'una din zilele trecute ședeam singură în balconul mănăstirei; țineam în mână manuscriptul, ce mi-ai trimisă și pe care-lu recitisem nu știu a câtea oră. Pe drumul, ce duce la mănăstire, vedu venindu o trăsura și care intra chiar în curte. Când se apropiă

potui distinge în lăuntru ei doi bărbați. Unul dintre dânsii părea cu căți-va ani mai în etate ca celalaltu. Cum în trăsura nu era nici ună bagajă și după aerul loru îmi imaginați atunci, că aceste persoane trebuie să fie din apropiere; cu toate acestea eu nu dădui nici unu interesu și stam pironită la locul meu. Preste vre-unu sfertu de oră însă cele două uși ale balconului se deschiseră și noii vizitatori veniră să-mi turbure și rulu cugetărilor . . . Una dintre acele uși mă ascunse pentru momentu vederei loru, cari să îndreptară de partea cealaltă a balconului, și după o repede aruncătură de ochi în spațiu începură a ceti pe zidu cu curiozitate mai întâiu numele acelora, ce din vanitate său cu vre-unu scopu lăsase ca o dovadă de trecerea loru prin acele locuri . . . După o tăcere ore-care audu pe celu mai în etate dintre dânsii dicându celuilaltu:

— Ce ai érași Vêrva? . . . De ce ai rémasă așa pe gânduri.

La acestu nume din puțină am scăpatu să nu mă trădezu; inima începă a-mi bate cu putere, îmi rețineam respirația și revenisem cu totulă atentă.

— Ce cetesci acolo? Ce copiezi în carnetul tău? mai reluă elu insistentu și curiosu.

În acelu momentu acela, căruia i se dedese numele de Vêrva, se apropiă gânditoriu și i dișe cu o voce mișcată și expresivă

— Am găsită aicea, amicul meu, ceva scris și care să cređi mă impresionă adêncu. De sigură, nu e decâtă de mâna acelei, ce m'a iubită atâtă de multă.

— Ce spui! De Laura?

— Da, ea trebuie să fie.

— Să vedem!

Atunci Vêrva deschise carnetul și ceti cu ună glasă deslușită și rară aceste pasage, ce copiasse de pe zidu:

Mon âme n'aimera plus que toi seul au monde; adieu pour toujours car pour toujours tu as brisé mon coeur; Ce mot toujours est la sentence de la mort de mon coeur. Sois heureux!<sup>1)</sup>

Și mai la vale această cugetare:

Une amie me dit un jour:

J'aimais ardemment le caractère expansif et délicat; la voix douce et vibrante; les yeux brillants, et les manières honnêtes d'un poète: je le croyais un ange car éprise de lui j'avais oublié qu'il était aussi homme, et qu'il devait avoir des passions comme eux.<sup>2)</sup>

Insoșitorul său îl privi îndelungă, seriosă, gânditoră și tăcută.

Vêrva era mișcată și tristă.

— De unde mi-ai fi închipuită eu vre-odată, — țise Vêrva după ună momentă, — că dânsa a fostă în acestă locă, în care mă găsescu eu acum din întâmplare! Acestea le țise vorbindu-și șie-și și fixându îndelungă privirea spre dumbravă din fața noastră.

Mai vorbiră câțva. Deodată insoșitorul lui Vêrva se ridică repede și amestecându câteva exclamări de surprisă cu ôrecare glume, cari schimbă fețele triste și atitudinea ambiloră întrevorbitori.

Ce era?

Acela, pe care-lă vedeam și nu-i sciam încă numele la o mișcare, ce făcu, îi cădu pălăria de pe balcon și după ună momentă eși să dă ordine visitului, ca să i o caute și să i o aducă.

Ce fericită și ciudată întâmplare! Nu este așa?

Profitai de absența lui și luai repede hotărîrea de a vorbi lui Vêrva chiar în acelă momentă, căci, după tôte probabilitățile, nu mă mai îndoiam, că nu va fi chiar elă, adoratulă tău.

Înainte de a mă prezentă, făcui ôrecare sgomotă ca să-i atragă atențiunea. Elă surprinsă se uită în partea aceea . . . mă vedă, remase interdisă și privindă cu o expresiune de grijă, de ciudă, de curiositate. Din parte-mi într'ună momentă citi totulă — nu-mi mai luai însă privirea dela dânsulă și mersei cu ună pașă sigură spre elă și îi țisei cu emoțiune și vivacitate.

— Vă numiți Zefiră Vêrva? D-lă meu! . . .

Elă pără forte surprinsă și se înclină.

— Și eu sum amica Laurei, despre care vorbeai.

— D-ta? D-ta d-nă! Ce fericire țise elă luându-mi

<sup>1)</sup> Inima mea numai pe elă, numai pe elă singură în lume îlă va iubi. Adio pentru totdeuna, căci pentru totdeuna mi-ai frântă inima. Acestă vorbă „totdeuna“ este sentința de mörte pentru inima mea. Fii ferică!

<sup>2)</sup> O pretină îmi țise într'o țit:

Inima mea a fostă odată captivată de caracterulă sinceră și delicată, de vocea dulce și măgulitoare, de ochii plini de foc și de manierile fine ale unui poetă: eu l'am cređută de ună ângeră, căci în esaltarea mea am fostă uitată, că elă încă-i omă și ea atare trebuie să-și aibă patimile sale.

mânile cu grăbire, într'ună amestecă de surprisă plăcută, de bucură, de emoțiune . . .

Și rămase mută sub influința acestoră repeți pe-repeți.

— Te rogă, prea multă, — începui eu, — să nu o mai bănuiesci, apoi arătându-i manuscriptulă: Iată acum după atâta timpă destăinuirea întregului său sentimentă pentru d-ta . . .

Elă ascultă mișcată și țise:

— Oh! D-nă! — Apoi afectuosă, — scumpa mea Laură . . .

Acilea fuseramă întreruptă de sosirea prietinelui său, care reveni grăbită și veselă, spundă cu ună aeră familiară o mulțime de vorbe glumețe relativă la împrejurarea cu pălăria.

Îmi fă prezentată sub numele de Avânteanu.

În ziua aceea și cea următoare am vorbită multă cu Vêrva și numai despre elă și despre tine, dulcea mea. I-am spusă, că ai visitată și tu aceste locuri. I-am mai spusă despre viața ta amănunte neînsemnate pentru ună indiferentă, care ne încântă cu tôte acestea și ne privescu atătă, când ele să referă la aceea, ce-i iubimă și pe care eu le aflasem despre tine dela unele maice, cu cari tu fusesesi în ôrecare apropiere.

Elă ascultă tăcută, însă cu o expresie de recunoscință, de satisfacție, de încântămentă etc.

A cetită confidențele tale și mi-a deschisă totă scepticismulă, tătă durere, care a fostă isvorulă aceloră urmări triste etc.

Iată întră câțva ce-mi vorbi Vêrva.

În acesti doi ani, de când m'am despărțită de Laura, am trăită în lănceđire fatigată de impresiuni penibile, de contrarietăți și lupte. Am căutată imediată o viața solitară rătăcindă de a lungulă isvóreloră limpedi, cutreerândă păduri cu frunđișurile loră stufoșe și de nuanțe diferite; călcândă érba frescă a câmpuriloră, studiindă plănte, contemplândă înfinitulă și poesia locuriloră aceloră, ce mă umpleau de extaze, a căroră dulceta, fermecă și linisce mângăiau sufletulă meu sbuciumată de îndoeli și desgustu. Ce frumoși erau pomii grădiniloră și copaci păduriloră! Ce mirositoare erau florile, ce atingeau mâna mea! Ce fermecă nedescrisă, incomparabilă și variată avea strălucirea apei, a steleloră, a nopțiloră calde de vară și a celoră gerose de érnă! În tot-deuna în acelă amestecă de meditare, melancholie și suveniruri, imaginea Laurei, a femeii aceleia, ce iubisem multă odată, se oglinđia în sufletulă meu. Ființa sa, care acum o regăsescu ca în totdeuna entusiastă și decisă; paciența, cu resemnarea și devotamentulă ei încercată; nobilele sale acțiuni îmi învingă egoismulă meu nesocotită și mă determină de mă prosterne, de a mă declară învinsă la resunetulă strigătului indignățiunei sale înăbusite . . . (Va urmă.)

## Literatură poporală.

Poesii populare culese de Ioan Mureșan.

Nici acésta nu-i dreptate:  
 Cei frumoși se cătunescă  
 Cei hădți se se' nveselescă;  
 Cei frumoși pe drumu plecați,  
 Cei uriti în satu lasați;  
 Cei frumoși se ducă în lume,  
 Cei hădți punu la fete nume;  
 Cei frumoși pre caru de focu,  
 Cei hădți acasă la jocu;  
 Cei frumoși se ducă în țeră,  
 Cei hădți la fete pre séră.  
 Dcă tabera-a pornitu,  
 Toți hădți s'o sfātuitu:  
 Haidați măi se ne 'nsurămă,  
 Până fete căpētămă  
 Și frumose și găzdate,  
 Sē ne-alegemă, cum ne place.  
 Când tabera a veni,  
 Fetele s'oră mai scumpi.  
 Cătu-i muntele de susu,  
 Néua de pre elu s'a dusu,  
 Dar la inimăta mea,  
 Este-o mică negurea  
 Și ori cătu-i vreme bună,  
 Acolo nu se resbună  
 Și ori cătu-i luminătu,  
 Acolo nu-i resbunatu.  
 La toți le-a cântatū cucu,  
 Mi-e me-o cântatū sturđu,  
 Sē mă ducă, sē-mă lasū satu.  
 La toți le-a cântatū merla,  
 Numai mie pupăza,  
 Sē mă ducă, sē-mă lasū țera.  
 Uită mamă uritulu,  
 Cum imi pōrtă brăuștiulu.  
 Nu mi-lū pōrtă sē mi-lū deie,  
 Ci mi-lū pōrtă sē mi-lū ieie.  
 De-ași sei mamă că m'ai dá,  
 Cu mâna m'ași spândurá:  
 In mijloculu țergulu,  
 Sē se mire totū țergulu,  
 Că ce face uritulu;  
 Sē se-nvețe maicele,  
 Cum se-și dee fetele.  
 Cântă-mi ūuce, când ti duce  
 Cu trei țile mai nainte,  
 Ca sē-mă ieu și eu merinde,  
 Ca sē viu și eu cu tine,  
 Sē mă ducă din rēu la bine.

## Diverse.

**Activarea voluntarilor de unu anu.** Ministrulu comunu de rēsoiu din Viena a datū o ordinațiune, prin care ușurēză voluntarilor de a întră în serviciulu activu. In înțelesulu acestei ordinațiuni, toți voluntari, cari serveseu de faptu și pe cari superiori i ținā de calificați, trebuie sē fiā provocați, ca după trecerea esamenului de oficeru în rezervă, sē între în serviciulu activu. De aici înainte nu va mai fi serviciu de probă gratuitu, ci respectiv i capētă salaru de oficeru îndatā după intrarea lorū în serviciu la 1 Octomvre 1894.

**Bani cēi vechi.** Cu începutulu anului nou viitoru vorū fi scoși din circulațiune atātā bani de aramă de câte 4 cr., câtū și cēi de argintu de câte 20 cr. Nici oficiile de dare nici alte casse publice ale statului nu vorū mai dá în mâna publicului astfel de bani, ci în loculu lorū vorū împărți numai bani de cēi noi. Până la finea anului 1895 însă, acești bani vorū putē fi primiți la oficiile de dare și la cassele publice ale statului, dēr mai departe nu. Asemenea sōrte vorū avē și bani de hārtiā de câte 1 fl. După o ordinațiune a direcțiunei căilor ferate, acești bani de hārtiā de câte 1 fl., la stațiunile căi ferate a statului numai până la 31 Decemvre a acestui anu vorū mai fi primiți. Dela acēstā datā începēndu, nici dela stațiunile căilor ferate nu se vorū mai da piese de hārtiā de câte 1 fl., ci le vorū trimite la cassieriele statului, de unde nu se vorū reintōrce nici-odatā.

**Preoții și velocipedulu.** Papa Leo XIII a permisū preoților catolici, ca sē pōtā umbla și cu velocipedulu. In rescriptulu privitoru la acēstā concesione se dice, că inventatorulu velocipedului este abatele Pranton, care încă în 1845 folosia velocipedulu pentru a-și face călătoriile impuse de datorința sa preoțescă.

**Caserio,** asasinulu lui Carnot, a fostū esecutatū în 16 Aug. la 4 ore 55 min. diminēța. Aducēndu-se gilotina elu se opuse vehementu, până când cuțitulu îi desbinā capulu de trupū.

**Noblețā patentatā.** Din Seghedinū se serie, că prisionerul de statū, au înaintatū o rugare cătră ministrulu ungurescu de justițiā, în care cerū, ca pe ei sē-i separeze totalu de condamnați în procesulu Memorandului. Ei își motivēzā acēstā dorință cu obrāsnicia unicā în felulu ei, că „agitatorii“ valahi meritā temniță ordinară, ér nu închisōre de statū.

**Esposiție universală la Parisū.** In Parisū se va aranjā în anulū 1900 érāși o esposiție universală. Durata ei va fi dela 15 Aprilie până la 5 Novembre 1900. Acēstā va fi o esposițiā seculară, arātāndu tōte progresele făcute în secolulu XIX, împreunatā cu esposițiuni speciale de artā anticā, antropologiā, etnografiā etc.; apoi totū cu acēstā ocașiune se vorū da producțiuni musicale și se vorū ține diferite congrese.

Esposițiā va ocupā următorulu teritorū: câmpulu

lui Marte, palatul Trocadero și împrejurimea lui, quai d'Orsy, Esplanada Invalizilor, quai de la Conference, cursul la Reine, palatul industrial și împrejurimea până la strada d'Antin.

Se voru primi numai acele opuri de artă, cari s'au făcutu de artiști franceși seu străini în timpul dela 1 Mai 1889 încôce.

Terminul înscințării este dela 16—31 Mai 1899, alu liferării operelor de artă 15—20 Februarie 1900, și alu depărtării lor dela esopitiă, înainte de 5 Decemvre 1900.

Se voru espune totu felul de produse, fie industriale, fie economice, afară de materiile explozive.

Distincțiunile voru consta din diplomele marelui premiu, din medalii de aură, argintă și bronză și din diplome de recunoștință. Prețul intrării va fi unu francu. Numai în ôrele de dimineața și séra, afară de Dumineca, se va ridica acestu prețu.

**Amorul la diferite națiuni.** La Franceși amorul este veselă, spirituală și expansivă; la Ruși este cu totul deosebită; elu e mai serios și fantastic. Englesul are amorul rece și precis; Italianul pasionat, bănuitor și răutacios; Spaniolul francu, sinceru, dér grozav de gelos. La Austria cu amorul este profundu, leal și grăbit; la Unguru pasionat, dezvoltat și fantastic; la Turcu despoticu, sensual și schimbătoru. Germanul în amoru

este greu, naiv și credător; Belgianul serios și simplu de inimă; Elvețianul bun, sficios și candid; Suezul rezervat și poeticu, îi place să rămână acolo unde a picat. Românii au aprôpe din tôte câte ceva din amorul celorlalte națiuni și domnișorele de măritată potă să alégă așa cum le place.

**Originea clopotelor.** Clopotele au fostă cu totul necunoscute celor d'intăi creștini. Papa Paulu de Nola a fostă celă ce le-a inventat. După legendă, elu se plimba odată pe o câmpie și se ruga lui Dumneđu să-i arăte chipul în care creștinii potă să laude mai bine pe Dumneđu. Atunci tôte câmpia a începută să cânte cu mir de glasuri de metală și prin aeru sburau clopoțele.

Papa a lăsată să-i facă niște clopoțele asemeni cu cele cari le-a vădutu elu pe câmpie. Aceste cântau pe timpul liturghiei o cântare dulce și blândă. În urmă Paulu a lăsată să-i facă o păreche de clopote mari, cari trebuiau să cânte tare, ca s'audă toți creștinii. Spre acestu scop elu și-a făcutu unu paraclisă cu turnu. Acesta a fostă prima biserică cu turnu a creștinilor. Când a murit Paulu de Nola i-au cântatu clopotele: Elu a fostă celă dintăiu creștinu, care a fostă dusă la gropă cu cântece de clopotu.

Abia după 100 de anii mai târziu, Papa Sabinian a introdus clopotele în tôte bisericile și a datu ordinu, că bisericile să aibă turnuri anumite pentru ele. Dela elu dată obiceiul sfințirii clopotelor.

P. T.

Prin acesta se aduce onoratiului Publicu la cunoscință, cumcă **Institutul tipografic** de sub Firma **CAROL ORENDI** în **Bistriță, piața mare Nr. 34**, cu ziua de astăzi trece prin cumpărare în Firma

## CAROL CSALLNER

și totodată rógă pe m. o. publicu a-ne onoră cu comande câtă de numărôse, asigurându serviciu promptu, punctualu, efinu și spre îndestulirea deplină a stimaților clienți.

Acestu institutu primesce spre tipărire **Cărți de sciință, literatură și didactice; statute, foi periodice, tarife comerciale, industriale, de hoteluri și restaurante; registre și imprimare** pentru tôte speciile de serviciu. **Imprimare artistice** în aură, argintă și ori ce felu de colorii; **circulare, adrese, compturi, scrisori, cuverte, prețuri-curente, afșuri** de tôte mărimile și **diverse anuniuri. Programe elegante, invitători** la petreceri și baluri, **bilete de visită** de diferite formate; **Bilete de logodnă și nuntă, bilete de înmormântare** și totu felul de tipărituri, atâtă pentru oficii câtă și pentru persoane private.

Sperându, că atâtă stimații nostri misterii vechi, câtă și alții noi nu ne voră denegă binevoitorulă sucursă,

Bistriță, la 20 Augustu 1894.

semneză cu stimă

pr. Tipografia **CAROL CSALLNER**,  
George Matheiu, conducătoru.